

Gemensam målstruktur för den Nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan och den Nationella strategin för tillsyn enligt miljöbalken

Den Nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan (NKP) och den Nationella strategin för tillsyn enligt miljöbalken (tillsynsstrategin) har en gemensam målstruktur.

Övergripande mål	Övergripande mål för livsmedelskedjan Sveriges miljö kvalitetsmål Nationella folkhälsomål
Kontroll-/Tillsynsområden	
Fokusområden	Vad som är nationellt prioriterat under en viss period
Mål för kontrollen/tillsynen	Ett eller flera fokusområden som ska prioriteras inom respektive kontroll-/tillsynsområde ringas in. Det ska finnas en motivering till varför prioritering ska göras. Mål för vad som ska uppnås inom respektive fokusområde. Målen utformas som något som minskar eller ökar. Indikatorer kan med fördel användas vid mätning av målen.
Aktiviteter	Vad som ska göras under perioden
<ul style="list-style-type: none"> • Kontroll-/tillsynsvägledande aktiviteter • Kontroll-/tillsynsmyndigheternas aktiviteter 	Centrala myndigheters vägledande aktiviteter. Det kontrollmyndigheter ska göra. Den centrala myndigheten följer upp om aktiviteter utförs samt använder och redovisar utfall.

Bild 1. Gemensam målstruktur för den Nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan och den Nationella strategin för tillsyn enligt miljöbalken.

1. Övergripande mål

De övergripande målen för den Nationella kontrollplanen utgörs av de övergripande målen för livsmedelskedjan. Målen är fastställda av generaldirektörerna för Livsmedelsverket, Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt. De övergripande målen gäller samtliga myndigheter inom livsmedelskedjan. Målen utgår från syftet med EU:s livsmedelslagstiftning, se EG-förordning 178/2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, EU-förordning 2016/2031 om skyddsåtgärder mot växtskadegörare och EU-förordning 2017/625 om offentlig kontroll (kontrollförordningen).

De övergripande målen för tillsynsstrategin utgörs av de nationella miljö kvalitetsmålen och de nationella folkhälsomålen. Målen ger uttryck för den hållbara utveckling som bestämmelserna i miljöbalken syftar till att främja.

Gemensam nämnare för de övergripande målen är att de beskriver tillstånd som ska nås. Kontroll och tillsyn är ett av flera verktyg för att nå målen. De övergripande målen är därför en viktig utgångspunkt vid val av fokusområden och tillhörande kontroll- och tillsynsmål.

2. Kontroll- och tillsynsområden

Den Nationella kontrollplanen och Tillsynsstrategin är indelade i olika kontroll- och tillsynsområden. Denna uppdelning avspeglar olika kontrollområden inom livsmedelskedjan och olika kapitel i miljöbalken. Att tillsynen delas in i olika kontroll-/tillsynsområden möjliggör en konkretisering samt belyser vikten av att alla områden blir föremål för kontroll av regelefterlevnad. För varje kontroll-/tillsynsområde ansvarar en central myndighet för att ta fram innehållet till varje ny period.

Det finns tio kontrollområden inom den Nationella kontrollplanen; livsmedel, växtskadegörare, foder, animaliska biprodukter, djurhälsa och smittskydd, djurskydd, ekologisk produktion och ekologiska livsmedel, veterinärmedicinska preparat och rests substanser, gränskontroll och växtskyddsmedel.

Det finns sju tillsynsområden i Tillsynsstrategin; avfall, förorenade områden, hälsoskydd, kemikalietillsyn, miljöfarliga verksamheter, naturtillsyn och vattenverksamhet.

3. Fokusområden

Vad som är av nationell prioritet för kontrollen eller tillsynen under en period ringas in genom de olika fokusområdena. Ett fokusområde är en avgränsad strategiskt vald del inom ett kontroll-/tillsynsområde. Ett fokusområde kan exempelvis vara tillsyn på en viss typ av bransch, verksamhet eller åtgärd, kontroll av vissa bestämmelser etc. Antalet fokusområden per kontroll-/tillsynsområde är minst ett men oftast flera. Det är inget hinder att ett fokusområde har kopplingar till flera kontroll-/tillsynsområden.

För varje fokusområde ska finnas en kortare motivering till det valda fokusområdet. Motiveringen syftar till att ge bakgrund och förståelse för den utpekade kontrollen/tillsynen och därigenom bidra till att fokusområdet får önskad effekt.

Motiveringen bör svara på frågorna;

- *Varför är fokusområdet nationellt prioriterat?*
- *Vad önskas uppnås med fokusområdet?*

För att välja ut vilka fokusområden som ska gälla för en period kan tidigare erfarenheter från kontroll/tillsyn, annan omvärldsbevakning och en riskanalys som väger in de övergripande målen ligga till grund. Urvalet av fokusområden kan med fördel göras med hjälp av kriterier.

För val av fokusområden inom Tillsynsstrategin ska något av de tre nedanstående kriterierna vara uppfylla. Bland de förslag till fokusområden som uppfyller ett eller flera av kriterierna väljs slutligen de fokusområden som bedöms göra störst skillnad för regelefterlevnaden under den kommande fyraårsperioden.

- *Avser angelägen tillsyn på grund av bristande regelefterlevnad.*
- *Avser angelägen tillsyn på grund av identifierad risk (miljö/hälsa).*
- *Avser ett identifierat utvecklingsbehov avseende tillsynsmyndigheternas generella förmåga att bedriva tillsyn effektivt, likvärdigt och rättssäkert.*

4. Mål för kontrollen/tillsynen

För vart och ett av fokusområdena anges mål för kontrollen/tillsynen. För den Nationella kontrollplanen motsvarar dessa mål vad som omnämns som strategiska mål i artikel 110 i EU:s kontrollförordning.

Mål för kontrollen/tillsynen syftar till att ge en tydligare bild av vad som bör uppnås under perioden för ett visst fokusområde. Varje fokusområde kan ha ett eller flera mål. Målen formuleras så att de uttrycker en riktning; exempelvis att något ökar eller minskar.

4.1 Indikatorer för måluppföljning

Mål för kontrollen/tillsynen kan vid behov följas upp med hjälp av indikatorer. Indikatorerna bör på förhand vara angivna. En svårighet med indikatorer är att de kan påverkas av annat än det man önskar följa upp. Nyttan med en indikator bör därför vägas mot den arbetsinsats som uppföljningen medför samt vilken typ av slutsats som indikatorn möjliggör.

I vägledning till EU:s kontrollförordning föreslås att indikatorer används.

5. Aktiviteter

De aktiviteter som kopplas till varje fokusområde utgör verktyg för att nå uppsatta mål för kontrollen/tillsynen.

5.1 Kontroll-/tillsynsvägledande aktiviteter

Anger de centrala myndigheternas aktiviteter för att stödja kontroll-/tillsynsmyndigheternas genomförande av sina aktiviteter. Det kan exempelvis handla om att ta fram vägledningar, utbildningar eller anordna digitala möten.

5.2 Kontroll-/tillsynsmyndigheternas aktiviteter

Kontroll-/tillsynsaktiviteterna tas fram av de centrala myndigheterna och utförs av kontroll-/tillsynsmyndigheterna. Aktiviteterna svarar mot de mål för tillsynen/kontrollen som gäller för fokusområdet och är så konkreta och tydligt beskrivna att myndigheterna direkt kan förstå vad de förväntas göra. De framtagna kontroll-/tillsynsaktiviteterna är dock inte direkt bindande för kontroll-/tillsynsmyndigheterna utan utgör en vägledning och ett stöd för kontroll och tillsynsmyndigheternas planering.

5.3 Uppföljning av aktiviteter

Under uppföljning av aktiviteter listas översiktligt de uppföljningar som den centrala myndigheten kommer att genomföra. Det ger kontroll-/tillsynsmyndigheterna en framförhållning och därmed bättre förutsättningar att svara på uppföljningen.

Kontroll-/tillsynsaktiviteter bör som huvudregel följas upp. Exempelvis genom att efterfråga antalet genomförda kontroller av en viss typ av anläggning, andel avvikelser från regelefterlevnad mm. Insamlad information kan användas för att analysera genomslaget av kontroll-/tillsynsaktiviteterna, identifiera behov av fortsatta kontroll-/tillsynsinsatser samt användas som en del i EU-rapportering.